

Korte reactie op het Voorstel van wet tot wijziging van de Leerplichtwet 1969 met het oog op zgn. thuisonderwijs

Algemeen

Het valt zeer te prijzen dat de regering voornemens is de vrijstelling van de Leerplichtwet 1969 op grond van richtingsbezwaren te handhaven. Daarmee wordt aan de principes van vrijheid van godsdienst en vrijheid van onderwijs die in onze grondwet verankerd liggen recht gedaan. Het is voorts begrijpelijk en in het belang van het kind dat ook aan thuisonderwijs kwaliteitseisen worden gesteld. De middelen die de voorliggende wetswijziging voor kwaliteitsbewaking voorstellen zijn evenwel disproportioneel en grijpen te drastisch in in de privacy en leefwereld van de betrokkenen.

Het gezin

Zgn. thuisonderwijs is niet zonder meer onderwijs op een afwijkende locatie, maar onderwijs in gezinsverband. Het gaat ervan uit dat het gezin de plek is waar een kind het meest en het best leert omdat het zich daar veilig en inderdaad ‘thuis’ voelt. Het voorgestelde inspectietraject breekt op onaanvaardbare wijze in op die gezinssituatie door controles ‘achter de voordeur’ en een serie gesprekken met de ouders en de betrokkenen, dan nog zeer jonge kinderen. Dergelijke vormen van inspectie worden in de regel als intimiderend en stressvol ervaren. Waar het beoogde doel is te waarborgen dat het onderwijs plaatsvindt in een ‘veilig leerklimaat’ (art. 15d.3), worden kind en ouders blootgesteld aan een inspectietraject dat dat gevoel van veiligheid juist lijkt te willen ondermijnen. Wat het wetsvoorstel te zien geeft, is de mechanische projectie van een bestaande inspectiepraktijk voor instellingen met een bestuur, een gebouw en een staf, i.c. scholen, op een altijd veel kwetsbaarder gezinssituatie.

Aanbevelingen

Inspectie van thuisonderwijs moet niet alleen aanvaarden dat het het recht van ouders is die vormen van onderwijs te kiezen die bij hun levensovertuiging en bij de behoeften van hun kinderen aansluiten, maar dat ook in positieve zin faciliteren door te kiezen voor vormen die zijn toegesneden op onderwijs in een gezinssituatie. Belastende vormen van toezicht (controle achter de voordeur; periodieke gesprekken in het bijzijn van zeer jonge kinderen) horen daar uitdrukkelijk niet toe.

Het verdient daarom aanbeveling de beoogde inspectie te bepalen tot een aantal *objectieve* meetmomenten:

- Een ‘intakegesprek’ met de ouder(-s) dat de inspectie de gelegenheid biedt zich te vergewissen van bekwaamheden en opleidingsniveau;
- Een jaarlijks te overleggen leerplan, als in art. 15c, waarin de ouders blijf geven bewust met hun verantwoordelijkheid om te gaan;
- Drie toetsmomenten, als voorgesteld in art. 15d, 6-7, waarmee de centrale vaardigheden voor taal en rekenen worden gecontroleerd.

Alle overige vormen van controle betekenen een inbreuk op de vrijheid en de beschermwaardigheid van het gezin.

Slotoverweging

Op p. 10 van de memorie van toelichting worden de thuisonderwijsorganisaties geciteerd, die aangeven in de praktijk vaak met wantrouwen bejegend te worden. In weerwil van de positieve intenties die uit de memorie van toelichting spreken, lijkt het voorliggende wetsvoorstel dit wantrouwen te institutionaliseren. Het stelt disproportionele maatregelen voor, die van een recht een moeizaam te bevechten gunst maken. Gezien de betrekkelijk geringe aantallen gezinnen waar het om gaat en het hoge opleidingsniveau van de meeste betrokken ouders, moet het mogelijk zijn de kwaliteit van het thuisonderwijs op een lichtere, discretere en beter op de werkelijke situatie toegesneden wijze te waarborgen.